СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LIX. Ч. 44. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 23-го ЛЮТОГО 1951. — No. 44. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, FEBRUARY 23, 1951. VOL. LIX.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

АРМІЯ НЕ ПОКЛИКАЄ ДАЛЬШЕ КРАЄВОЇ ҐВАРДІЇ

Вашингтон, 20 лютого. — Якщо світове положення не зміниться на гірше, команда армії не буде дальше покликати до активної служби зорганізованих частин Краєвої Ґвардії як резерви серед теперішньої оборонної мобілізації. Замість того армія покликатиме рекрутів, щоб збільшити свою силу до півтора мільйона вояків, зорганізованих в дивізії й інші формації, як це було за другої світової війни.

Оці пляни виявив генерал-майор Максвел Д. Тейлор, новий асистент голови ген. штабу армії на пресовій конференції в Пентагоні. Він теж сказав, що досі покликано 98,000 членів Краєвої Ґвардії до активної служби в армії, а до того 116,000 резервістів. Члени ґвардії й резервісти будуть звільнені з війська, якщо вони покінчать 21 місяців чи два роки — залежно від того, як Конґрес вирішить час військової служби. Про вартість Краєвої Ґвардії ген. Тейлор сказав, що в корейській кризі вона показалася незаступною і що вона буде ще ціннішою, коли прийдеться вправляти нові воєнні сили. Це тому, що після першого вишколу вояки будуть обов'язані вступати до Краєвої Ґвардії, а тоді їх можна буде покликати на випадок потреби.

ПРИВЕРТАЮТЬ ГРОМАДЯНСТВО 3,000 ОСОБАМ

Вашингтон. — Палата репрезентантів ухвалила і передала сенатові законопроєкт для привернення громадянства для 3,000 - 4,000 колишніх громадян, які поїхали до Італії і там голосували при виборах в рр. 1946 і 1948. Ці американці в більшій частині з італійського роду і голосували в Італії або з несвідомости або під примусом. На підставі американського закону громадянство можна втратити через голосування в чужій країні або через участь у плебісциті. Палата ухвалила теж признати право набувати громадянство японцям, корейцям і полінезцям, які живуть у Злучених Державах. Окремо ухвалила палата право громадянства для Оксани Косенкіни, яка два роки тому вискочила вікном з совєтського консуляту в Ню Йорку.

ЧОМУ СТУДЕНТИ БРАЛИ ХАБАРІ

Ню Йорк. — З допитів над підкупством університетських студентів для зміни висліду гри в кошиковий м'яч кореспонденти газет довідалися про мотиви продажности. Так Алвин Рот з Ситі Каледж каже, що він хотів заложити свій бизнес. Як студент він був асекураційним аґентом від домів. — Гарві Конні Шафф з університету Ню Йорк, це син пекаря, якому завжди грозила руїна. Він не сказав виразно, чому намовляв до підкупства, одначе виявив, що він під час вакацій працював при направі лодок в північній частині стейту, отже заробляв на життя для продовження студій. — Два інші спортовці відмовилися говорити про себе. — Слідство над розгалуженням продажности ведеться дальше. Досі виявилося, що спортовці дістали $19,000 за „оброблювання" ігор.

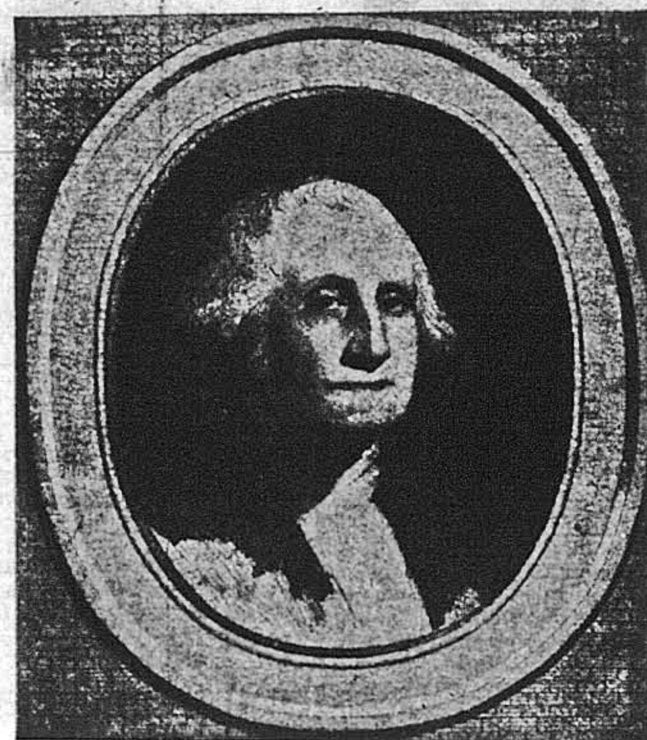
КОНКРЕТИЗУЄТЬСЯ ПЛЯН КОНФЕРЕНЦІЇ РАДИ МІНІСТРІВ

Москва, 21. лютого. — В закордонних дипломатичних колах тут стверджується, що Кремль майже з певністю прийме західні пропозиції щодо порядку нарад міністрів закордонних справ чотирьох великодержав і де конференція така відбудеться. Її попередять наради заступників міністрів, що мали б початися в Парижі вже 5-го березня, а конференція самих міністрів мала б відбутися дещо пізніше у Вашинґтоні. Західні аліянти пропонують обговорити на тій конференції не тільки справу озброєння Німеччини, як це початково домагалися Совєти, але й всі проблеми, що створюють теперішнє міжнародне напруження, зокрема теж справу озброєння самого Совєтського Союзу та його сателітів. Конференція міністрів мала б відбутися тільки тоді, як їх заступникам пощастить в Парижі погодитися на подрібний порядок нарад.

МАРШАЛ ЗА ВІЙСЬКОВИЙ ВИШКІЛ ЯК ГРОМАДЯНСЬКИЙ ОБОВ'ЯЗОК

Атлантик Ситі. — На з'їзді учительських товариств промовляв секретар оборони Джордж К. Маршал про потребу військового вишколу серед молоді. Він сказав, що криза може прийти наґло й несподівано, тому не буде часу підготовити оборонні сили. Єдина рада на це — завести обов'язковий військовий вишкіл дорослої молоді і зробити це складовою частиною громадянського виховання. Шість місяців тому нас заскочила аґресія несподівано в Кореї і тому ми платимо тепер таку велику жертву. На майбутнє цьому треба запобігти, пригадував Маршал.

● Джан Фостер Доллес, висланник президента Трумана для підготовки мирового договору з Японією, закінчив свою місію і вертається назад до ЗДА.

GEORGE WASHINGTON
February 22, 1732 — December 14, 1799

У. П. А. знову арґументом в американському Сенаті

БЛИСКУЧИЙ ВИСТУП ПРОФ. ДОБРЯНСЬКОГО З ПІДДЕРЖКОЮ ВИСИЛКИ АМЕРИКАНСЬКИХ ВІЙСЬК ДО ЕВРОПИ; ПРОПОНУЄ СТВОРЕННЯ ЧУЖИНЕЦЬКОГО ЛЕҐІОНУ.

Вашингтон, 21 лютого. Українська Повстанська Армія та очолювана нею підпольно-революційна боротьба поневолених східно-европейських народів проти московського большевизму були вчора знову одним з головних арґументів, що ними професор Джорджтавнського Университету у Вашингтоні, голова Українського Конґресового Комітету д-р Лев Добрянський, мотивував необхідність висилки дальших контингентів американських військ до Европи, зглядно піддержував резолюцію, яка давала б президентові Труманові право висилати в потребі такі контингенти, не чекаючи на ухвалу Конґресу. Д-р Добрянський зізнавав в цій справі в сенатському Комітеті Закордонних Справ, очолюваному сенатором Томом Конналі з Тексас, промовляючи в імені мільйонів американських громадян центрально і східно - европейського походження. Головні думки його зізнань зводилися до таких тверджень: Американська військова сила в Европі є посередній залежності від підпольних революційних рухів в Україні та інших підсовєтських країнах, і навпаки, американські війська в Европі дають моральну піддержку українському, чеському, словацькому, литовському, польському та іншим визвольним рухам за залізною заслоною. Обмеження американських військ в Европі означає дефетизм, базований на міті непереможности совєтської армії на суші. Якщо ці дефетистичні програми Герберта Гувера, сенаторів Тефта, Вері та інших були прийняті, тоді все те, що Америка намагається досягнути в Европі при допомозі Атлантійського пакту, Пляну Маршала і Доктрини Трумана, не мало б успіху. Відомо, що совєтсько-російська армія була б розбита нацистами, якщо б німці були інакше поставилися до політичних аспірацій українців та інших східно-европейських народів. Під час останньої війни поверх два мільйони неросійських вояків багатонаціональної червоної армії здалися німцям в переконанні, що зможуть боротися за волю своїх народів проти совєтської тиранії. УПА теж сьогодні розвіяла міт совєтської непереможности. Тому, крім висилки американських підкріплень до Европи, було б вказано створити теж Американський Чужиницький Леґіон, зложений головно з українців та інших підсовєтських національностей, що він був би великою гарантією проти совєтської аґресії на Захід. Проф. Добрянський вважає, що після апробати Конґресом Атлантійського Пакту як принципу, дальші військові заходи спільної оборони в подрібних рішеннях повинні бути довірені військовим фахівцям. В тому дусі Конґрес повинен ухвалити відповідну резолюцію.

(Закінчення на стор. 4)

13,000 ПРАЦІВНИКІВ ПРИ „ГОЛОСІ АМЕРИКИ"

Вашингтон. — Сен. Вилием Бентон зажадав у сенаті, щоб радіо-програму „Голос Америки" й інші споріднені інформаційні аґенції відділити від департаменту стейту і зробити їх самостійними. Як головну причину такої зміни він подав плян поширення діяльности „Голосу" на освідомлювання й розсівання інформацій на великі розміри. Для виконання такої програми буде збільшений персонал „Голосу" до 13,000 осіб. У програмі на черговий рік призначено збільшити персонал тільки до 10,450 осіб. Коли персонал складатиметься з 13,000 осіб, то він буде більший ніж мають разом аґенції: Асошієйтед Пресс, Нешенел Бродкестинґ Компані і Метро-Голлвин-Мейєр.

БУДУЮТЬ ПОРТОВИЙ ДВІРЕЦЬ КОШТОМ 35 МІЛЬЙОНІВ ДОЛ.

Джерзі Сити, Н. Дж. — Міська рада ухвалила розолюцію пустити в аренду на 49 років землю, положену в Кейвен Пойнт, коло острова Бедло, на якому стоїть Статуя Свободи. Кошт винайму землі буде $9,-350,000 на цілий час. На цьому ґрунті має підприємство Фавндейшен Компані побудувати кінцевий двірець („термінал") для кораблів, залізничих ліній і атобусових підприємств для Нюйорського заливу. Пляни вже складені й одобрені міською радою Джерзі Сити, а будова має початися впродовж одного року. Труднощі полягають у доступі до терміналу, бо по дорозі лежать подвір'я залізничих підприємств Сентрал Рейлровд оф Ню Джерзі й Лігай Велі та деякі водні протоки, над якими треба побудувати високі залізні доїзди. Крім того треба поглибити місця під будову нових причалів, щоб вони стали доступними для великих кораблів.

ПРОТИКОМУНІСТИЧНІ БРОШУРИ В КРАЇНАХ САТЕЛІТІВ

Вашингтон. — Департамент стейту оприлюднює вістку, що в країнах совєтських сателітів поширюється протикомуністична брошура з картинами на окладинці. Вона виглядає як спортовий альбом і її роздають серед червоної армії на Угорщині, щораз в іншій формі. Це, на ділі, є ціла низка статтей про „Загрозу Червоного Саботажу", написаних видавцем „Ню Йорк Геральд Трибюн" Оґденом Рідом з кінцем минулого року. Що більше, в книжечках находяться вказівки, які склали комуністи в Америці для своїх підривних цілей. Книжечки мають назву: „Спорт на Угорщині". Серед опису спортів поміщені різні заклики й завваги проти комуністичного режиму.

ОБМЕЖУЮТЬ УЖИТОК СТАЛІ НА ДАЛЬШИХ 20 ВІДСОТКІВ

Вашинґтон. — Краєва Влада Продукції оприлюднює, що обмежить на дальших 20 відсотків ужиток сталі при виробі подорожних авт і інших звичайних предметів для цивільної потреби. Разом з попередніми обмеженнями вжиток сталі буде зменшений до 30 відсотків у третьому чвертьроці. Адміністратор продукційної влади, Манлі Флайшман, виявив теж, що вжиток міди буде обмежений на 25 відсотків, а вжиток алюмінію до 35 відсотків у тому часі. Такі обмеження переводяться поступово, щоб не спричинити несподіваного застою в праці і в переміні робочої сили, бо такі прояви мусять прийти з такими обмеженнями. Притримуючися цих засад, влада плянує обмежити ужиток металів у третьому чвертьроці аж до 70 відсотків. Дальші обмеження теж передбачені, коли цього вимагатиме поступ в оборонній продукції. Розмах воєнної продукції дасться відчути в другому чвертьроці, а тоді публіка зрозуміє необхідність обмежень сталевих виробів у цивільному житті.

В АМЕРИЦІ

● **Внаслідок інфлюенци замкнено чотири школи в Филаделфії.** З них є дві елементарні, а дві прилюдні середні школи на окраїнах міста.

● **Ще один спеціяльний асистент в секретаріяті стейту** іменований цими днями. Ним є Вилієм Д. Полі, кол. амбасадор до Бразилії й Перу.

● **Населення ЗДА виносить 153,-085,000**, як це оприлюднює Бюро Цензу. Це значить приріст на 1,-953,000 осіб від перепису людности в 1950 р.

● **Родинний дім Форда** виставлений на продаж за $2,000,000. Це палата й 27 інших будинків на передмістю Дірборн, в Дітройті. Там є ще два квадратові акри землі над ставом коло ріки Ривер Руж.

● **Помер як різьбар швець Нікола Бернардо з Кемден, Н. Дж.** Він приїхав як іміґрант з Італії в 1907 р., заложив бизнес чищення взуття, потім заложив академію мистецтва в Кемден і був у ній професором.

ПЕРЕДБАЧУЮТЬ АПЕЛЬ ПРЕЗИДЕНТА ДО ЧЕРВОНИХ КИТАЙЦІВ

Вашингтон, 20 лютого. — У вирішальних політичних колах назріла думка, щоб президент Злучених Держав Америки видав зазив до комуністичних китайців за покінчення війни в Кореї. Положення в Кореї таке, що червона китайська армія програє, а війська Об'єднаних Націй завдають їй велетенські втрати в людському житті, отже сама людяність вказує, що треба припинити оцю м'ясорубку. Це можна осягнути, якщо б китайці рішилися відступити поза ріку Ялу, яка становить кордон між Кореєю й Манджурією. Якщо б вони забралися, тоді можливі переговори за мир.

Становище військ О.Н. таке, що вицість їхньої зброї запевняє їм можливість боротьби на три роки вже тепер. Отже це є обов'язок як О.Н. так і ЗДА зробити якийсь рішальний крок для припинення війни.

У столиці прийшли до висновку, що навіть, якщо б апель президента показався безуспішним, то Америка буде оправдана перед історією, що зроблено все можливе для спинення цілком непотрібного проливу крови.

ДАЛЬШІ СПРОБИ НАЛАДНАТИ СПІВПРАЦЮ МОЛОДІ

Ню Йорк, 20 лютого. — Наладнання відповідного порозуміння і співпраці між місцевською молоддю належить без сумніву до найважливіших і рівночасно до важких проблем українського громадського життя. Це виразно виявилось на вчорашніх зборах місцевого Метрополітального Комітету, в якому взяли участь в характері гостей представники тільки двох організацій новоприбулих: ОДУМ (Об'єднання Демократичної Української Молоді) і молоді ОДВУ. Не зважаючи на повідомлення в пресі та на окремі запрошення, на зборах не було ані представників Пласту, ані СУМА, ані інших організацій молоді. Під час нарад, як і в приватних розмовах виявилось недвозначно, що так місцева, як і новоприбула молодь щиро бажає собі взаємного порозуміння і співпраці, всі стверджують, що взаємно себе потребують, проте є ще багато не так організаційно - технічних, як радше психічних труднощів, які доведеться перемогти, заки така співпраця буде вповні наладнана. Висловлювано побажання, щоби відповідні заходи для наладнання співпраці між Лігою Української Молоді Північної Америки та організаціями новоприбулої молоді започаткувати теж в інших місцевостях та спільно шукати позитивної розв'язки.

НОВІ ПЕРЕМОГИ АЛІЯНТІВ В КОРЕЇ

РОЗБИТО ВОРОЖІ СИЛИ В ЧУЧОН. — НА ПІДСТУПАХ ДО СЕУЛ. — УСПІХИ НА СХОДІ.

Токіо, 21. лютого. — Американські війська в Кореї розбили вчора ворожі сили на східному крилі активного центрального фронту та здобули місто Чучон, елімінуючи практично головну базу ворожого наступу. Рівночасно аліянтські війська на західному секторі, наступаючи на безпосередній наказ ген. Мек Артура, що відвідав фронт і наказав їм „перебрати ініціятиву", підступили на три милі до колишньої корейської столиці Сеул, загрожуючи містові з кількох боків. Дальше на північному березі ріки Ган аліянти, наступаючи на п'яти втікаючого ворога, — посунулись 5 миль на північ і північний схід від міста Чіпйонґ, де ворог намарно намагався від них „від'язатися". На східному фронті південно-корейські війська зі свого боку теж почали „обмежений наступ", відбиваючи від ворога втрачений в попередніх днях терен. На інших ділянках фронту приходило тільки до перестрілки між патрулями, та часом до артилерійського двобою. Аліянтський похід на західному і центральному секторах відбувався без більшого спротиву з боку ворога, що відступає на цілому фронті. — Проте, аліянтська розвідка має інформації, що червоні підтягнули на фронт нові великі резерви, що в цілості мали б виносити около 150,000, як теж перекидують на фронт багато зброї, в тому теж совєтських танків і панцерів. В поході на Чучон взяв участь один негерський відділ, що очолював похід і опісля штурмував місто на баґнети. Під час вчорашніх боїв ворог знову поніс великі втрати в людях і воєнному матеріялі. Користаючи з ясненої погоди, аліянтська авіяція вчора знову перевела цілий ряд атак на ворожі воєнні об'єкти в запіллі, зокрема на лінії ворожого постачання за центральним фронтом. — Важкі суперфортеці виконали цілий ряд атак на ворожі воєнні центри в запіллі, зокрема на залізничний вузол Гамгунґ. — Турецькі війська продовжували очищувальну акцію в районі Інчон та на півострові Кімпо, майже не натрапляючи на ворога.

ГЕН. МЕК АРТУР ЗНОВУ НА ФРОНТІ

Вонджу, Корея, 21. лютого. Головний командувач аліянтських збройних сил на Далекому Сході, ген. Доглес Мек Артур вчора вже десятий раз відвідав аліянтський фронт в Кореї, приглядаючись безпосередньо воєнній акції та обговорюючи положення з фронтовими командантами. На запити кореспондентів ген. Мек Артур заявив, що „війна йде добре" та що він не думає використати однобічно наданих йому президентом Труманом повновластей щодо евентуального переходу 38-мої паралелі якщоб зайшла така можливість, узалежнюючи це від кожночасного теж політичного положення.

БИТВА БІЛЯ СЕУЛ — ВЕЛИКА АЛІЯНТСЬКА ПЕРЕМОГА

Дарвін, Австралія, 21 лютого. — Ген. Горас Робертсон, головний командант британських окупаційних сил в Японії, заявив сьогодні, що закінчену битву біля Сеул треба вважати великою аліянтською перемогою, одною з найбільших у історії воєн. Він твердив, що в цій битві ворог мав чисельну перевагу, але ворожі втрати були там більші, ніж у відношенні десять до одного.

ПРОДОВЖУЄТЬСЯ ПРОТИ-КОМУНІСТИЧНА ВІЙНА В КИТАЮ

Гонґ Конґ, 21 лютого. — Всі повідомлення з китайського континенту стверджують, що національно-партизанська війна проти комуністів там не тільки з цілою силою продовжується, але й помітно збільшується та охоплює щораз ширші терени. Значні успіхи мали мати партизани в останньому головно в провінції Квангсі, де вони опанували гори Яо.

СУМЕРК КОМУНІЗМУ В ЗАХІДНІЙ ЕВРОПІ

Рим, 21 лютого. Всі „знаки на небі і на землі" вказують недвозначно, що комунізм в Західній Европі повільно, але певно тратить ґрунт під ногами із кожним днем „корчиться", головно від часу, як завдяки Комінформові та його конфліктові з Тітом він здемаскувався як російський фашизм. Інтересний в цій справі огляд комуністичної сили в поодиноких країнах, зроблений італійською пресою, можна послужити на це переконливим доказом: Швеція — у виборах в 1946 р. комуністи були здобули 11.2% голосів, а в минулому році вже тільки 4.9%; Данія — в 1947 р. комуністи мали 9 послів в парляменті, а в минулому році здобули вже тільки 7; Норвеґія — в 1945 р. комуністична партія мала 45,000 членів, а тепер має їх ще тільки 9,000; Бельгія — кількість комуністичних послів в парляменті зменшилася з 12 в 1949 р. на 7 в 1950; Франція — комуністична партія впродовж останніх двох років втратила 120,000 членів. Ще більші втрати виказують комуністичні партії в Італії та Західній Німеччині.

АМЕРИКА І БРИТАНІЯ РЯТУЮТЬ ТІТА

Београд, 21 лютого. Міжнародні спостерігачі, як теж частинно югославський нарід, здають собі справу, що Злучені Держави і Британія рятують цілу політичну і господарську ситуацію Югославії перед загрозою повного заломання. Виразна постава західних аліянтів є чи не єдиною перешкодою, чому Совєтський Союз, евентуально руками своїх сателітів, не поважується починати „визволення" Югославії, тоді як американська і британська фінансова та господарська допомога Югославії рятують її господарство від повного банкротства. Стверджується, що остання допомога з Америки не тільки врятувала югославський нарід від страшного маревої голоду після минулорічної посухи, але й здержала неминучу інфляцію та цілий ряд інших господарських комплікацій, що з черги вможливлює Тітові держати на відповідному рівні теж його збройні сили.

В СВІТІ

● **Бельгійський уряд погодився** на видачу Совєтам 13-літньої української сироти Ніни Давидівної, — схопленої совєтськими представниками з табору втікачів ще в листопаді м. р. — повідомляє агенство Ройтера.

● **Японський премієр Йошіда висловився** в користь залишення американського військового гарнізону в Японії теж після підписання мирового договору.

● **Ізраїльські комуністи влаштували** в Тель Авів демонстрацію проти британського команданта на Близькому Сході, ген. Брайяна Робертсона, що приїхав до цеї столиці на розмови з ізраїльським урядом.

● **Сталін знову був „вибраний** одноголосно" депутатом десятьох совєтських „республік", що останньої неділі мали свої „вибори".

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Кожна зміна адреси коштує 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДЖОРДЖ ВАШИНҐТОН

Американський нарід уже здавна відчув, що першим у його серці був, є і залишиться — Джордж Вашингтон. Немає сумніву, що на цій любові й пошані до „Батька своєї країни" заважила головно боротьба за волю і найвищі ідеали нації, яка велася під проводом Вашингтона і була доведена ним до успішного кінця. Але Вашингтон мав ще такі прикмети, які американський нарід теж високо цінив і завдяки яким його особа стала найпопулярнішою з усіх великих людей цеї країни.

Вашингтон був вихований замолоду в дусі англійської пануючої кляси. Він у всім брав собі приклад зі свого найстаршого брата, який — згідно з тодішнім звичаєм багатої кляси — кінчив науку в Англії, в Оксфорді, звідки привіз теж і відповідні манери. Людині, так вихованій та ще військовому старшині на службі англійського короля, не легко було „збунтуватись" проти короля. І не тільки проти короля, але й проти „матірного краю", бо ж інакше тоді Англії в Америці не називали. Такий „бунт" був не тільки великим душевним ударом, але до певної міри навіть і особистою трагедією. Проте Вашингтон „збунтувався" і навіть став у цьому „бунті" провідником!

Збунтувалась людина, що виросла на волі, серед густих лісів і шуму дерев та потоків, серед природи, яка не знала пана, а тільки право того, що на землі живе і на ній працює. Оцю вільну землю Вашингтон обороняв як молодий вояк та поширював її кордони. Маючи 22 роки він з гордістю писав з Огайо до свого брата: „Я чув, як кулі свистали і повір, є щось чарівного в тих звуках". З таким захопленням описував молодий Вашингтон бої з французами, які й собі хотіли заволювати урожайні землі теперішнього стейту Огайо, а які він хотів забезпечити для — англійців.

Двадцять років пізніше Вашингтон теж прислухувався свистові куль, але таких, що летіли вже з англійського боку та були звернені проти тих, що не захотіли бути нічиїми підданими, тільки вільними американськими громадянами.

У своїй молодечій „книжці вправ" зібрав Вашингтон 110 правил морального життя людини, яких повинен придержуватись джентельмен. Історія його життя стверджує, що він їх дійсно придержувався, та що якраз вони допомогли йому ще замолоду здисциплінувати і скріпити волю, що йому так дуже придалося в пізнішому житті. Американський нарід свідомий, як багато він завдячує отим простим моральним засадам-правилам, що їх Вашингтон придержувався, чи його тактові та безапеляційному послухові голосові рідної країни. Тільки він єдиний, завдяки своїм благородним прикметам, міг заставити Тому Джеферсона працювати разом з Александром Гемилтоном, а без праці й розуму тих обидвох молода країна ніяк не могла обійтись. Джеферсон і Гемилтон були огонь і вода, так дуже вони різнились у поглядах щодо цього, якою повинна стати молода республика. Гемилтон, аристократ, банкир, дуже спосібний фінансист, схилювався в бік Англії й був за сильну, сцентралізовану владу та упривілейовану багату клясу. Тома Джеферсон, демократ з кости і крови, що симпатизував з Францією і її революційними ідеями та проти монархії й королів, вірив беззастережно в серце й розум „сірої людини" і обстоював, що вся влада їй належиться та що якраз вона буде правити найліпше й найсправедливіше. Вашингтон, хоч аристократ, підтримував ідеологію Джеферсона, але й користувався прислугами Гемилтона. Таким чином країна зростала в силу, не відступаючи від своїх демократичних основ. Так теж треба розуміти історію повстання цього „праведного закону Вашингтона", що його так добре зрозумів і відчув Тарас Шевченко, бажаючи того самого й для України...

ПЕРШИЙ ПРЕЗИДЕНТ

Джордж Вашингтон, перший президент Злучених Держав, не походив з вибору. Його назначив Конгрес на підставі постанови в Конституції. Величава церемонія з приводу обняття влади першим президентом відбулися в Ню Йорку 30-го квітня 1789 р. Це місто яке нараховувало тоді 30,000 мешканців, стало столицею Американської Унії, складеної з 13 держав — „стейтів".

Як першому президентові, Вашингтонові припав важкий обов'язок зорганізування влади об'єднаної країни. Судейська ділянка влади, тобто Верховний Суд Злучених Держав, ще не функціонував, тому тільки перший Конґрес під проводом „спікера", Джеймса Медисона, зібрався наперед, щоб привітати президента. В засаді Конґрес був уже зорганізований і Вашингтон рахував багато на його співпрацю, але найбільше турбувався він фінансовим положенням країни, бо саме довги, які затягнули стейти підчас боротьби за незалежність, були головною причиною об'єднання стейтів в одну цілість. Для ратунку фінансів приєднав президент Александра Гемилтона, якого вже тоді вважали велитнем в економічних справах. Гемилтон не був членом Конґресу, одначе мешкав у Ню Йорку і саме цю нагоду Вашингтон використав якнайкраще. Він мав гарно зрівноважену вдачу і був звісний з того, що не боявся ніяких труднощів. Тільки в рідких випадках попадав у нервозний стан, одначе й тоді панував над собою. Не був фантастом і оцінював справи реалістично. Вашингтон розумів, що становище президента було нове, якого до його часів ніхто не займав. Тому треба було подбати, щоб надати повагу цьому становиську теж і відповідною поведінкою. Звичай велів, щоб представник влади приймав гостей і Вашингтон мусів втримувати „одвертий дім". Але виринуло питання, як мають громадяни „титулувати" президента. Тому, що становище президента було вимкове, сенатська комісія під проводом Джана Адамса хотіла надати йому високий титул „Ваша Високість" за традицією, перебраною від англійських королів. Та заки сенат цю справу вирішив, палата репрезентантів, у відповідь на інавгураційну промову Вашингтона назвала його просто „Президентом Злучених Держав". Вашингтон прийняв це за природне і тому президент ЗДА не має ніякого титулу. Хоч напр. до судді треба звертатися по англійськи „Юр Анор", а до губернатора „Юр Екселенсі", то до президента держави тільки „Мистер Президент".

Засідання Конґресу відбувалися у Федеральнім Домі, який мав служити за ратушу після перенесення Конґресу з Ню Йорку. Він стояв там, де тепер стоїть дім федеральної резерви коло Волл Ст. За те, що Федеральний Дім був побудований з занадто багатими прикрасами французьким архітектом Шарлем ЛьАнфан, архітектові не признали заплати. Президент мав окреме мешкання над протокою Іст Ривер, коло місця, де тепер стоїть Бруклин Бридж і їздив на засідання Конґресу чвіркою, а то й шестернею білих коней з відповідною обслугою в лібереї.

Наладнання етикети покінчено до 8 червня, як це звісне з „щоденника", який провадив Вашингтон і щойно тоді міг президент звернути всі свої сили на державні справи. Визначний правник, Джан Джей, був тоді секретарем закордонних справ. Його затримав перший президент доки не зорганізував інших департаментів, а після того назначив Джейя першим предсідником Верховного Суду. Секретарем війни був Генрі Накс (Knox), з Массачуссетс, якому Вашингтон поміг був давніше дістати це становище. На місце тодішнього головного поштмайстра Ебенезера Газарда, Вашингтон назначив конґресмена Семюеля Осґуда, а коли Конґрес ухвалив закон про платні (2 вересня 1789 р.), президент назначив Александра Гемилтона секретарем скарбу. Швидко потім прийшло назначення Накса спільним секретарем війни й фльоти, Томеса Джеферсона секретарем стейту, Едмунда Рандолфа генеральним прокуратором. Оце був перший кабінет Вашингтона, хоч самої назви „кабінет" не вживано аж до року 1793, коли то теж признано кабінетові дорадчу ролю в рішеннях президента, бо первісна Конституція нічого про це не писала.

Першою важливою справою, яку Конґрес ухвалив за часів Вашингтона, було ухвалення перших десять поправок до Конституції, що їх названо спільною назвою „Вил оф Райтс" — „Хартія Громадських Вольностей". Упоравшися з цими засадничими справами Конґрес за спонукою Вашингтона приступив до наладнання фінансів. Увесь тягар цієї справи впав на Гемилтона, який показався гідним довір'я першого президента і який перейшов до історії як найбільший секретар скарбу Злучених Держав.

Гемилтон перший обчислив точно довги (з відсотками) Злучених Держав, які затягнено закордоном у сумі $11,710,378.62, а вдома в сумі $42,414,085.94, разом понад 54 мільйони. На ці часи це була жахлива сума, якої не можна було сплатити з доходів Унії, бо річні приходи виносили тільки $2,239,163.09.

Яких засобів треба було вжити при сплаті довгу, на це варт призначити окреме місце. На всякий випадок основу до їх сплати покладено за часів першого президента за плянами Гемилтона і при співпраці Медисона.

Роля американських українців

Ролі американських українців в розвитку української політичної думки, як і їх впливу на укладання і формування внутрішньо - українських відносин не можна переоцінювати. Справа цілком зрозуміла: ця роля і вплив обмежуються фактом, що вони йдуть під кутом інтересів Злучених Держав та під знаком загальних американських ідейних принципів і політичних концепцій, які — по найкращому переконанні і свідомості американських українців — всецільо покриваються з принципами та інтересами теж України і всіх волелюбних народів. І тому, власне, можна вважати проблемою, чи такий підхід і таке відношення до української справи є „обмеженє", чи, можливо, навпаки, поширене. Ми бо вважаємо, що синтеза цілої української проблематики в міжнародному аспекті та її сильне пов'язання з інтересами всіх волелюбних націй приносе Україні та її народові далеко більшу користь ніж ексклюзивність, щонайменше в українській закордонній політиці.

Проте, це не зміняє в основі твердження, що вплив і роля американських українців в суто українських справах все ж таки обмежені, бодай теоретично. Але з другого боку не можна не признати, що цей вплив і роля є досить поважні, а в поодиноких випадках можуть чи могли б навіть заважувати. Деякі конкретні приклади можуть потвердити цю думку.

Загальна туга українців до об'єднання та консолідації почала матеріялізуватися на еміґрації в Европі без сумніву під сильним впливом американських і канадійських українців. Після того, як спроби поодиноких груп „пекти свою печеню" на американському континенті не тільки не натрапили на податливий ґрунт, але й на рішучу відсіч, ці групи в Европі мусіли прийти до переконання, що свою ексклюзивність вони далеко не зайдуть. У посередньому висліді цього, як і цілого ряду інших факторів, прийшло до створення Української Національної Ради.

УНРада в своїй теперішній стадії не є завершенням. Така є думка американсько-українського загалу, що створення цеї репрезентації прийняв навіть з ентузіязмом, який почав зменшуватися пропорційно до того, як сама УНРада, або бодай поодинокі її представники почали виявляти зі свого боку поважну дозу ексклюзивности. На американському терені ніхто не може УНРаді більше пошкодити, як її найбільш загорілі і ексклюзивні оборонці. Америка й американське політичне життя тим і замітні що вони не признають і не люблять ідолів і догмів. Це саме відноситься й до інших груп. Тут найвартіснішим є вільна людина, як вона означена і забезпечена Конституцією. Сама людина може помилятися.

З такого розуміння виник власне на американсько-українському терені другий інтересний приклад американсько-українського впливу на загальне формування української політичної думки. На пам'ятній маніфестації в честь поляглого ген. Чупринки в Ню Йорку ухвалено м. і. таку резолюцію: „...американські українці прирікають всю можливу тільки моральну і матеріяльну піддержку українським визвольним змаганням, виразником яких вважають: Українську Головну Визвольну Раду і Українську Повстанську Армію на українських землях, Українську Національну Раду на еміґрації та Український Конґресовий Комітет в Злучених Державах". Ми підкреслили слово „виразником", бо на цьому тлі прийшло до деяких непорозумінь. За Ню Йорком прийняли подібну резолюцію теж майже всі інші українські громади на цьому континенті, як теж вона мала апробату майже всіх інших крайових репрезентацій в інших американських країнах, узгляднюючи при цьому власне ці крайові репрезентації.

Ця американсько - українська концепція зустрілася, натомість, з позавнишими застереженнями з боку поодиноких груп в Европі, хоча вони, можливо, й самі ще не помітили, який позитивний вплив вона мала й на них, як це виказують, або як це можна вносити з цілого ряду дальших фактів. Ми чули такі застереження вже з кол Національної Ради. Ми читаємо їх тепер теж в органі ЗП УГВР, „Сучасна Україна" (ч. 3 з 4-го лютого) в коментарі „Чи УККомітетові під силу такі завдання", що подаючи деякі цитати на цю тему з американсько-українскої преси, запитує: „...до чого, панове, така парцеляція теренів діяльности доведе? що це все має значити?... Чи під силу „американським українцям" — як вони себе називають — репрезентувати українську політику?..."

В цьому й суть цілого непорозуміння і цих запитів. Ця

(Закінчення на стор. 3-тій)

КОЛОНІЯЛЬНИЙ ВИЗИСК

Американський уряд подав свій відомий плян — піднесення господарського рівня нерозвинених країн. За цим пляном відсталим країнам має бути дана поміч для розвитку промисловости і рільництва на рівні сучасної науки, бо тільки економічно розвинена країна може дати своїм громадянам забезпечення їх потреб. Плян Маршала в Европі дав свої позитивні наслідки. Допомогою Америки пощастило ослабити натиск московського комунізму, що в господарській руїні шукав для себе шляху до влади в Европі.

Яку ж політику провадить Москва в тих країнах, що попали під її вплив?

На це питання відповідь дають утікачі з країн-сателітів. Образ однаковий у загальному, тільки є різниця невелика в подробицях.

Суть колоніяльного визиску полягає в тім, що державі-метрополії не дозволяють колоніям своїм розвинути власну промисловість. Колонія має постачати метрополії свої сирі продукти, які переробляються в метрополії і потім вертають в колонію як готовий фабричний товар. За сировину своєю колонія одержує низьку ціну, за готові товари мусить дорого платити. Москва, напр., не дозволяє в Україні будувати текстильні фабрики, не дає розвинути в Україні залізообробну промисловість. Україна мусить постачати Московщині сире залізо, вугілля, пшеницю, цукор, залізні і манґанові руди. Українське збіжжя Москва вигідно продає закордон, але український робітник і селянин не доїдає, бо за свій хліб мусить платити високі ціни. В Грузії (на Кавказі) примусила Москва населення плекати риж, чай, південні овочі і т. ін. для експорту. Свого збіжжя Грузія не має і мусить хліб купувати за межами країни. Таким чином Грузію звязано економічно з СССР, і вона залежить у всьому від Москви. Те саме діється з країнами, що не так давно попали під московську протекцію. Наведемо приклади:

Чехословаччина мусить, замість машин і под., робити тяжку зброю, а для виробів товарів на потребу свого населення не дає Москва дозволу. Тому в цій багатій країні бракує всього, навіть мило — велика рідкість. Замість обути свою людність чеська промисловість виробляє мільйони пар чобіт для вояків китайської червоної армії... Наслідок: велике невдоволення серед населення Чехословаччини, навіть між комуністами. Постійні „чистки" в комуністичній партії Чехословаччини і в державному апараті. Словом, усі ознаки „тітоїзму".

Польща мусить давати Москві вугілля і всякі вироби, які совєтський уряд продає з великим прибутком в інших країнах. Зате Москва „подарувала" полякам маршала Рокосовського, як „корінного поляка" в ролі міністра війни. Польські комуністи, що хотіли б свободи руху для польського господарства, попали в неласку Москви.

Угорщині наказано давати Москві збіжжя, вина, овочі. В цій країну Москва будує свої летунські площі на випадок війни.

Румунія мусить усю свою нафту давати для потреб Москви. Саме тепер московський уряд робить у себе великі запаси нафти в різних далеких областях Совєтського Союзу. Для забезпечення совєтської військової машини нафтою будується канал від центру румунської нафтової промисловости (Плосшті) до Одеси в Україні над Чорним морем.

Болгарський совєтський уряд, за життя комуністичного провідника Димитрова, плянував широку індустріялізацію країни. Мали бути збудовані численні підприємства для електричної енергії, фабрики і т. д. Ці пляни не подобалися Москві. Димітрова вивезено в Москву „на лікування", з якого він вернувся в Болгарію вже як мумія. На місце Димітрова прийшов новий „вождь болгарського народу" — Червенков. З нагоди його відвідин у Москві йому перечеркнули всі пляни електрифікації Болгарії. Натомість дали йому валізу з усякого роду насінням. Тепер Болгарія мусить давати Москві продукти рільництва і садівництва. Зате на кожну родину, де є електричне світло, дозволяється мати лише одну електричну жарівку на 60 свічок. Свої кольорові руди мусить Болгарія постачати просто до СССР. Совєтський уряд їх вигідно продає в „капіталістичні" країни, з великим прибутком. Ця політика викликає в народних масах поневолених народів велике невдоволення. Але протестувати ніхто не сміє. Мусять усі „дякувати за визволення" Сталінові і його товаришам.

Х. М.

Лев Ясінчук.

„НОВА ЕВРОПА"

(Уривок з повісти: „Данина Молохові").

4)

Левчук розкрив широко очі на показного пана, що в гарному, львівському крою, одінні, у сорочці вишитій синім „гетьманським" узором, наближався до них. — „Він, чи не він"? — промимрав сам до себе. Так, він: Сак.

Сак, пееходячи у противний бік, наблизився до Левчука та поздоровив. Левчук відрухово заговорив зо здивуванням у голосі:

— І ви тут?

— Слава Україні! Так, я тут; тут моє місце. Моя земля тут, то я й залишився. — сказав це і пройшов мимо. — Таких як я, залишилося чимало, — добавив Сак віддалюючися.

— Хто це? — питає Борис.

— Та ж цього я вважав за такого комуніста, що боявся стрічатися з ним. Це директор вельо-середньої школи у Львові.

— Не знати чому він залишився. Хотів чи не мг завчасу забратися, чи залишився може для шпигунства, — вимовив Борис питання, на яке здається і не ждав пояснень.

— Здорові були, пане Левчук. Як маєтеся? Отже, хвала Богові, ви живі, — звертається до Левчука знайомий робітник. Коли б ви бачили, що діється коло тюрми на Лонцького! А на „Бриґідках"; ох, там була масакра! Там в'язні пробували вйломитися.

Не відчуваючи особливого вдоволення з огляди візду німців у Львів, вертав Левчук додому, бажаючи йти попри тюрму на Лонцького. Переходячи з Ринку на Капітульну площу мусів Левчук задержатися, щоб перепустити відділ війська, що йшов у долину, співаючи українську пісню. Була це чета українців, що ввійшли в місто одні з перших. Хлопці, як дуби; рослі, здорові, добре вигодовані й порядно одягнені. Всі мали на плечах короткі кріси а передні ще й на ремені скорострілки. Ідуть або десь на варту або на... вправи. В німців це можливе: нема бою то муштра. Войовники. За що? Певно не за Німеччину, але за Україну. І здобудуть вони її?... В кожному разі на початок незгірша реклама.

Від Принципальної вулиці (як то вона вже не називалася за пам'яті Левчука!) чути було шум машин і тупіт кінських копит. Гомоніла весела двоголосна маршова пісня. Це німці перемашерували на Личаківську вулицю а нею на Винники; на Схід. Довго мусів Левчук задержатися заки, здавалося, безперервна колона прорвалася. Добрі вантажні авта всі накриті плахтами задля маскування мальованими в якісь ніби східні взори сірo-бронзового й зеленого кольору. Особові авта, що везли старшин, цілі зо сталевих плит. Велитенські сірі панцирі котилися майже без шуму, обертаючи швидко цілий ряд малих коліс на „гусільницях". Не було того гримоту й скреготу, що ністе бувало від большевицьких танків. Скорострілі й деякий крам в огрядних кошах спакований на вичесаних конях, прибраних у новеньку, ще жовту ремінну упряж. Поміж машинами машерували рівним кроком молоді вояки, доволі скромно одягнені: майже всі без шапок, чи шоломів, показуючи ясноволосі кучері, без сурдутів, з розхіпленими на шиї сорочками з короткими, або позакочуваними рукавами. На таку вулицю в марші, а ще й через місто, не дозволяла собі ніяка армія. Хлопці молоді, веселі, добре і вправно співали. Після пригноблення большевицьких вояків робили враження, що йдуть з якоїсь удачної паради. Глядачі набирали переконання, що така армія буде добре битися.

Нарешті колона прорвалася й заки надійшла друга, що її чути показувалося коло театру, Левчук перебіг на другий бік і ввійшов у Сиктуську вулицю. Майже на самому розі лежало перевернене горі колесами залізне руштовання спаленого трамваю, що саме тут був заскочений бомбою. Вище, напроти городу української духовної семинарії, темніла діра розваленої камениці, де була колись приміщена світлої пам'яти „Рідна Школа". Діра нарушувала порядок у рівному ряді домів. Але треба вважати, як тут перейти, бо наполерек дороги в тому місці велитенська яма від бомби. З шумом виливалася в яму рідка брудна всячина з прорваного каналу й вода з розбитого водопроводу. Газ, що виходив з поломаних труб, запирав віддих.

Доходячи до кінця вулиці, запримітив Левчук при вулиці Сапіги й Лонцького велику масу всякого народу. Військо не держали порядок на вулиці, впускаючи в тюрму кожного, хто хотів туди йти. Вже не тільки львовяни, але й селяни йдуть; не йдуть, але майже біжать — мущини, а особливо жінки, а навіть діти. Деякі вже виносять з тюрми закритого трупа і складають на селянський віз. Відвозять рідного до мів на вічний спочинок. За возом іде похнюплена громадка односельчан, мущини з відкритими головами, як на похоронах, жінота плаче - лементує.

В нудрі тюрми бігають люди по кімнатах, по пивницях, швидко роблять загальний перегляд діяльности Смерти, що тут недавно шаліла. Щойно, коли при побіжному огляді не находять своїх, рішаються на точніше оглядання кожного-вистріченого трупа. Але вони такі обезображені, що рідко хто може пізнати з виду. Ніхто не сказав би, що недостача носа, кусня щоки, чи вух або струп засохлої крови на лиці — робить людину так неподібною до себе.

— Мій Івась, — з розпучливим тоном, скрикує це нестара жінка, заливаючися сльозами, спазматично хлипаючи. Це його блюза. О, черевики його, недавно куплені. Сину, мій дорогенький, що з тебе зробили. — Припадає до трупа й ридає.

— Розступіться, люди. Пропустіть, — хтось накликає до стовпленої групи, що з божевільним жахом розглядається від порога по салі.

Група розскакується і вузьким шпалером виносять трупа.

— Хто це? — майже пошепком запитує хтось двох молодих мущин з лицем облитим потом, що несуть вигнене людське тіло.

— Наш батько, — паде тиха відповідь того, що підтримує ноги мерця. І з очей молодця ринули рівчаком сльози.

— Мій ти мужу дорогий. На кого ж ти нас залишив! Де твої бистрі очі, — проразливим тоном голосить, похилившись над купкою в лахмітті старша пані. Чорти з пекла! що ви зробили з людей! Щоб вас земля не прийняла, — паде прокляін.

Звідусіль лунають плачі, крики, прокльони. Одні виносять цілі трупи, щораз вбігають з жахом нові люди, інші вибігають поспішно на подвіря.

А на подвірі... Боже, що тут діється! Народ повідшукував рискалі, лопати та всяке знаряддя, що ним можна зрушити землю. Розпорпують яму щораз ширшу, щораз довшу. А там — людського мяса в лахмітті понакидано без порядку. Трупи збезображені. Видно, що погинули різною смертю. Майже у всіх повязані руки назад колючим дротом. Відразу пізнати, що під горішньою верствою трупів є ще, тих верстов, більше. І без команди, без приказу беруть одного трупа за одним і складають рядками на нерозритій площі, немов би розкладали просохнути перемоклі снопи, чи конопелі. Струбований народ ходить поміж ряди й очима, набренілими кровю, чи замрачеными сльозами — приглядається до трупів, бере в руки одіж мерців, обертає її на всі боки, стверджує своїх, що пішли і пропали.

Що пишуть до Народного Фонду

Окрему категорію становлять листи від наших старших чи й зовсім старих людей. Багато з них — треба думати — вже давненько відійшли від громадського життя, або й не брали в ньому участи й доживають свого віку. Але, ось, прийшов до них заклик Конґресового Комітету і багато з них не уважали можливим залишати його без відповіді. Отож маємо низку листів, виведених старечою, дріжачою рукою, — листів, автори яких вчились писати рідною мовою ще в „краю", десь 40 і 50 літ тому.

Старі люде люблять кожну справу пояснити докладніше, як живуть, на що хорують — і ці прості листи приваблюють своєю лагідністю й щирістю.

Ось кілька з них:

„До Хвального Конґресового Комітету. Пов. Панове. Посилаю на ваші руки Національний Даток — 2 доляри. Хоть малий, але правдиво щирий. Бо я уже не працюю 18 місяців. Ви знаєте, які тепер часи. Тепер жию на соц. секюріті. А хочу бодай в части помогти. Я відчуваю се, але Господь видит, що не можу. Григорій З., Милвілл, Н. Й.

Або цей:

„Всехвальний Український Конґресовий Комітет. Я, стара К. П., 80 літна і мій муж Михаіл П. 83 літний дідуган. Посилаю 2 доляри, більше не можем, бо ми в фінансах дуже слабі і трудно тепер вижити, отже посилаєм в листі лишень 2 доляри. З глубоким уклоном К. і М. П., Клифтон, Н. Й."

Або такий:

„Високоповажаний Український Конґресовий Комітет. Америка. — Даю до відомости, що я більше не можу післати на Народний Фонт тільки в сумі 10 дол., бо я юж в старих роках особа, вдова, жию при своїй дівці, а дівка має мужа не нашої віри, то їм за нашу Україну і не треба споминати, ані за наш Український Нарід. А в сім малім місточку та наших Українців гев нема, тільки я сама, а решта моя фамілія то по Америці розсіяна. — Сердечно поздоровляю всіх. Остаю з пошаною Анна К., Коломбус, Па."

Також і цей лист. Трохи довгий, але який-же докладний і простосердечний:

„Споважанням до Українського Конґресу Комітетових Уряду. Я даю до відома, що я ґіставв від вас відозву, за котру сердечно дякую. — Отож я дуже жалую, що не міг помогти до Українського Конґресу запомоги. Отож може кому знайомо, що я у кім прошлім року мало працував, бо чоловік, як має уже 72 роки, то ніхто не хоче узяти до роботи. А потім еще прийшла і слабість, том був без праці 4 місяці і то-ж коштувало пару долярів, — доктори й медицина. Що було пару долярів, то минулися. Хорую на ноги уже 12 років, маю дуже тяжкий руматизем, а тепер уже єдно з другим — трохи слабий, а троха старий, то нема що відказувати! Але Господня Воля й Ласка Божа, я уже тепер зачав робити у великім апартаменті за Вачмана, так що я наколи озму першу пейду, то зараз вишлю по моїй змозі. Отож щирий і сердечний Привіт до Укр. Конґр. Комітету (Автор сумлінно наводить прізвища всіх, підписаних під закликом К. Комітету). Честь і Слава вам і най Господь Бог допомагає вам у вашій праці. Ваш член В. М., Ню Йорк."

За цим йде лист, коротенький, але автор знає, чого хоче, дивиться в „корінь річей":

„Посилаю 5 дол. на Український Конґрес. Більше я не можу післати, бо я вже старий, не роблю вже чотири роки. Жалую, що не можу більше післати, але ропу (шнур) купити можна за них, щоб повісити Сталіна. З поважанням — Михайло В., Ню Й."

Ось такі листи...

Можна би наводити їх більше й дальше, але в тому нема потреби, — те, що ми читали, віддає, в основному, зміст і характер цілого листування.

Є, звичайно, й окремі прохання та зауваги. Так, дехто зовсім не подає свого прізвища, пояснюючи це тим, що має на „родіні" близьких. Дехто трохи образився, що надіслали йому заклик, в той час, як Даток він уже заплатив. Один з таких видно чоловік „дисципліни і порядку", — гостро зауважує: „На будуче прошу на мою адресу урґенсів не посилати, бо я єсьм дуже амбітний і се мене дуже гніває". Є кілька листів, писаних англійською мовою. Це — молоде покоління. На жаль, цих листів дуже мало. Стара ґвардія відходить, але молода... також „відходить". За те великим і свіжим потоком вливається нова українська іміґрація.

Так широка американська Україна шумить і нуртує.

Акція Народного Фонду — зрушила глибше народну стихію, і над цим треба застановитись і перестудіювати одержаний матеріял.

Зокрема, американська Україна недвозначно виказує тенденцію стати сильною базою й міцною опорою в боротьбі за визволення нашого Краю і Народу.

Але тут потрібний великий такт, розвага і добра воля. — Широка й смілива ініціятива згори, але повний контакт, порозуміння і співпраця з тереном.

Або, як квітчасто пише наш кореспондент:

„Не лишень грубша риба — грубшу поважати, але і з меншими числитись і молодшому братові славу віддати!..."

НАЦІОНАЛЬНИЙ ДАТОК
слати на таку адресу:
Ukrainian Congress Committee of America,
P. O. Box 721, Church St. Annex
New York 8, N. Y.

Чи Ви є вже членом Українського Народного Союзу? Якщо ні, то пам'ятайте, що Вам не можливо обійтись без забезпечення, а найкраще і найпевніше забезпечення дасть Вам Український Народний Союз!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, Міш.

10-літній Ювілей 292 відділу У. Н. Союзу

„Такі зруйновані нації можуть воскресати, які духа свого хоч би поза межами батьківщини могли заховати".

Ясним було для перших піонірів, що заховати духа свого поза межами своєї батьківщини можна лише в зорганізованому житті. Організованість ця проявлялась в будові церков, в закладанні братств, а відтак в заложенні УНСоюзу в дні 22. лютого 1894 року в місті Шамокін, Па.

Перші піоніри простими і ясними словами начеркнули основи Союзу, а саме: Нести порятунок у біді, нужді і чорній годині сліз та розпуки, двигнути нашу еміґрацію з духової темряви і невіжества, розбудити в ній приглушене почуття гідности людини, стерти з неї печать рабства та створити їй очі до світла правди і знання, давати матеріяльну і моральну допомогу Рідному Краєві, та допомагати йому у визвольних змаганнях до здобуття волі і свобідної української держави.

Ці ідеї впали на пригожий ґрунт і видали плід, бо де лише існували українські громади, почали там зроджуватися відділи УНСоюзу, тут і в Канаді. І пропам'ятного дня, 13. листопада 1910 року, в місті Дітройт 17 піонерів поклали основи під 292 відділ УНСоюзу ім. св. Івана Хрестителя. Дня 19. листопада 1950 відсвятковано 40-літній ювілей, на який прибув голова централі УНС п. Дмитро Галичин.

О год. 1:15 місцевий парох о. Побуцький відслужив панахиду за душі померших членів відділу, а пополудні в Укр. Нар. Домі при вул. Мартін почато свято концертовою частиною, яку скоро і вміло приготовив майстер пісні п. Дмитро Атаманець.

Програмою проводив голова 292 відділу п. Форись Іван, який у вступнім своїм слові відкрив свято і привітав головного предсідника п. Дмитра Галичина.

З увагою і захопленням приймала публика в числі понад 500 осіб сольові виступи п. Атаманця Дмитра, його сина д-ра Атаманця Мирона, що акомпаніював на піяні, як рівнож дуети пань Вероніки Мозола і Текля Шаран та скрипкове сольо Ольги Сутар, при акомпаніюванні на фортепіяні Ольги Дубрівної.

До сліз зворушила публіку поема Лесі Українки „В'язень" що її з відчуттям і вміло виголосила пані Шустакевич.

Головним промовцем на святі був п. Дмитро Галичин, який з'ясував історію і розвиток праці Союзу та його велику працю на політичній, суспільно-громадській та допомоговій ділянках. Хто хоче довідатись про минуле нашої еміґрації, її допомогу Рідному Краєві, мусить іти до архівів УНСоюзу та до пожовклих листків Свободи. УНСоюз помагав і помагає Українському Конґресовому Комітетові та ЗУАДКомітетові. Перший ширить правду про Україну, про поневолений нарід та інформує про нерівну боротьбу українського народу з окупантом і вказує, що правдивий мир настане, коли Україна й інші поневолені народи стануть вільними господарями на своїх землях. Другий ЗУАДКомітет опікується скитальцями, за його старанням велике число скитальців прибуло вже до Америки, а решта жде на виїзд. Промовець закликає усіх, в кого б'ється українське серце, піддержувати ці організації морально і матеріяльно, бо праця їхня ще не закінчена. На закінчення звернувся до всіх нечленів Союзу, щоб ставали в ряди Союзу, пам'ятаючи, що найбільше досягнення УНСоюзу, це поміч визвольній акції українського народу.

По концертовій частині голова 292 відділу п. Форись запросив усіх на приготований обід, як другу частину свята, а ведення його передав головному радному УНСоюзу п. Володимирові Дідикові.

Словами Т. Шевченка „І мене в сім'ї великій, в сім'ї вольній новій, не забудьте спом'янути незлим тихим словом" почав здавати звіт фін. секр. відділу п. Кізел.

Праця наша ще не закінчена, сказав він. Союзове поле ще не зовсім виполене від буряну і хопти, а заповіт Шевченка ще не здійснений. Потім п. Кізел подав докладну хроніку 292 відділу за минулих 40 літ праці.

На увагу заслуговують статистичні дані, а саме: в 1910 році було 17 членів; прибуло на протязі 40 літ 1296 членів; відійшло за 40 років 575 чл.; стан членів в 1950 році 738.

Обезпечення членів виносить $536.700. Впродовж 40 літ померло 58 членів і 4 дітей. Союз виплатив їм $51.908, а вони за свого життя вплатили всього до Союзу лише $13.000. Каса прийняла впродовж 40 літ $242.172.40, а видала за цей час $238.070.20; майно відділу виносить $4.102.20.

Аналізуючи докладно видатки каси, знаходимо позицію $12.236.35 як пожертви на народні цілі.

По звіті предсідник п. Дідик Володимир просив до слова таких промовців: о. Побуцького, д-ра Кібзея, відпоручників окремих відділів УНСоюзу, п. Іванчука, б. головного контрольора УНСоюзу, п-ню Левкут, заст. предсідника 292 відділу, п. Філяса - член основник, п. Гузіля - голова філії УККомітету, д-ра Дужого, члена з новоприбулих, п. Поповича - члена основника, п. Чмира - предсідника УНДому та п. Михальчука, секр. УНДому.

Всі вони говорили про великий вклад праці в розбудову УНСоюзу, а 292 відділу зокрема, та бажали успіхів в дальшій праці.

На закінчення ще промовив п. Галичин, вказуючи на потребу помочі Воюючій Україні. Давати поміч — це обов'язок членів УНСоюзу.

Останній промовив п. В. Дідик, подякувавши всім бесідникам за промови, господиням за приготований обід, а учасникам за численну участь.

Член від. 292

● 300 фунтів золота, вартости 126.000 долярів, приловлено перед виїздом до Англії корабля Квін Елизабет. Золото було сховане в авті, призначенім до транспорту.

● Купив пральню за $3,000 в 1936 році, а тепер продає її за $1,000,000, Виллі Мотті з Патерсону, у стейті Ню Джерзі. За роздобуті гроші закупив він для своїх дітей готель у Флориді.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(Нотатки з совєтської преси)

ВИКОРЧУВАННЯ РЕЦИДИВІВ

В Сталіно на Донбасі відбувся 5-тий пленум правління спілки совєтських письменників УССР. На пленумі у склад правління доповнююче обрано Ю. Яновського, Б. Палійчука, В. Козаренка, А. Хижняка, Л. Новиченка, С. Крижановського, О. Донченка, Ю. Гойду, О. Вишню, М. Стельмаха, Ю. Збанацького та В. Собка, до президії впроваджено М. Рильського, П. Воронька, Ю. Яновського, О. Вишню, Л. Новиченка та В. Собка, до секретаріяту — Ю. Яновського, В. Козаченка, Ю. Збанацького та М. Рибака. Затверджено заступниками предсідника (Корнійчука) П. П. Тичину, М. Бажана, Л. Дмитерка та В. Некрасова.

Сталіно стало лісцем нарад пленуму випадково. Самий Корнійчук говорив про це так: „Ми глибоко переконані, що зустріч з шахтарями та металургами поможе українським письменникам добитися нових творчих перемог". Перед тим ясніше це було сказано в критиці музичної творчости Колесси, якому закидали, що він забагато цікавиться фольклором Гуцульщини та Лемківщини, зашироко черпає звідти тематику та мотиви, а замало живе життям Донбасу. Очевидно, це мусіло стосуватися також письменників.

Основну доповідь на пленумі прочитав М. Рильський. Тема — „Робота Й. Сталіна в справі мовознавства та її роля в розвитку совєтської літератури". Ролю цієї сталінської „роботи" він схарактеризував так: „Вороги народу — націоналісти намагалися пропхати шкідливу ідейку відриву української мови від братньої російської мови. Вони заперечували безсумнівно благотворний вплив російської мови на українську, засмічували мову штучно створеними словечками, вульґаризмами..." Сталінська „робота", як це висловився доповідач, остаточно поклала край посяганням на мову однаково „націоналістичним, як і космополітичним".

Навколо доповіді Рильського розвинулася дискусія, яка виявила, що „в повоєнному періоді на літературному фронті в УССР досягнуто значних успіхів", а головно умовою тих успіхів „стало безпощадне викорчовування рецидивів українського націоналізму та космополітизму, що мали місце в творчості окремих письменників та критиків."

Наради пленуму доволі обширно обговорила преса московська, але промовчала їх преса українською мовою.

(„У. Д.")

Роля американських українців

(Закінчення зі сторони 2-гої)

було б, якщоб ці, що ставлять такі запити, були краще познайомлені з американськими українцями, їх політикою і їх репрезентацією. Бо ані „американські українці", ані їх Конґресовий Комітет ані жадна інша американсько - українська інституція чи організація офіціяльно ніколи себе не вважала „репрезентантом" української політики. Але УККомітет, думаємо, має повне моральне право називати себе „виразником українських змагань" на цьому терені, бо він насправді є тим „виразником" і — додамо — дуже відповідальним виразником, бо не стоїть під впливом жадних партійно-політичних груп і „угрупувань", бо він не має жадних особисто-групових претенсій на якийсь провід в Україні, а тільки й тільки виключно добро української справи в найширшому розумінні й в дусі американських принципів. Крім того, і це головне, УККомітет, як політична репрезентація американських українців, а не української політики як такої, без будь - яких партійних окулярів приглядається цілости українського життя, головно українським визвольним змаганням, він з найбільшою увагою прислухується не так до голосу українських партій, як до голосу українського народу, як цілости, і це дає йому право називати себе „виразником" — а не репрезентантом — українських змагань на американському терені. Мимоходом кажучи, на такому самому становищі стояло Об'єднання Українських Організацій в Америці, яке вело політичну акцію впродовж 18 років та становище якого завжди потверджував „старий край", що його домагання Об'єднання піддержувало перед Лігою Націй чи американським урядом. Таким самим виразником українських змагань в Канаді є Комітет Українців Канади, а в інших країнах Південної Америки місцеві крайові репрезентації.

Ми добачуємо велику різницю між репрезентантом і виразником, бо її добачують теж міжнародно - правні прийоми. Репрезентантом є той, хто має на це фактичний і правний мандат народу, але ним не є совєтський представник України, що має формальний і не має фактично мандату, ані теж в правно - формальному розумінні не може бути представник УГВР, який може мати фактичний мандат, але не має того формально-правного, бо на це — на всенародні демократичні вибори — не дозволяють окупаційні обставини. Ще найбільше до такого репрезентанта підходить Український Державний Центр, що задержав свій мандат від того часу, як український народ мав можливість виявити свою волю під час короткотривалої державности після першої світової війни. Проте, так Державний Центр, як і УГВР, треба вважати явищами тимчасовими, до того часу, доки звільнений український нарід не зможе сказати свого слова демократичним порядком.

Це широка тема і її не вичерпати в одній статті. Але вже й наведених думок вистачає, щоби розвіяти леґенду і підозріння будьякого українського політичного „центру" в Злучених Державах чи в будьякій іншій американській країні, як йдеться про крайові репрезентації місцевих громадян українського роду.

ЩАДІТЬ У ЛЕГКИЙ СПОСІБ... КУПУЙТЕ СВОЇ БОНДИ ЧЕРЕЗ ПЕЙРОЛ СЕЙВИНГС"!

ЗВІТ

з місячних пожертв, зложених до ЗУАДКомітету в грудні 1950

Филаделфія, Па: Ярослава Галан $10, Петро Марчиха $6. По $5: Петро Мориків, Лев Романяк, Григорій Яцик, П. Пришибінський.

Честер Спрингс, Па: Ілько Взовий $5.
Батлер, Па: Еміль Кицей $5.
Барто, Па: Микола Горболєвич $5.
Дженет, Па: о. П. Білонь $5.
Данканон, Па: Гром. Касіянчук $10.
Лойсвил, Па: Тома Кастель $5.
Тарентум, Па: Н. Ганяк, $5.
Шарон, Па: Укр. Православна Парахія, дохід з Листопадового Свята на „УПА" і на скитальців $72.75.
Мекізракс, Па: Іван Проненко $10.
В. Честер, Па: В. Дяков $5.
Картерет, Н. Дж.: М. Подобинський $5.
Ньюарк, Н. Дж.: З Листопадового Свята, пожертва і доход $50.
Вудбридж, Н. Дж.: Олекс Ревутський $5.
Елізабет, Н. Дж.: М. Васьків $6.
Беннінгтон, Н. Дж.: Иосиф Мельник $5.
Бриджпорт, Н. Дж.: Дмитро Свідрак $5.
Милвил, Н. Н. Дж.: Еліяс Муровaний $5.
Милтовн, Н. Дж.: Ніна Морозенко $5.
Бейон, Н. Дж.: Василь Полтавець $5.
Перт Амбой, Н. Дж.: Павло Гаврилів $25, Василь Ратич $5.
Трентон, Н. Дж.: Василь Каюк $5.
Фріголд, Н. Дж.: Іван Школьник $5.
Джерзи Ситі, Н. Дж.: Ілія Щупляк $10.
Ньюарк, Н. Дж.: Михайло Брунець $10. По $5: Олександер Федорович, Евгенія Древницька, Е. Мушкевич, Микола Стефанський.
Трой, Н. Н.: Андрій Дворський $5, В. Федусів $5.
Геркімер, Н. Н.: Ярослав Сенишин, членська вкладка $10.
Мт. Вернон, Н. Н.: Комітет Допомоги Городища Королівського пов. Бібрка (з першої світової війни) на допомогу скитальцям $65.
Ферндейл, Н. Н.: Е. Окопин $5.
Вестбури Л. Айл., Ню Йорк: В. Пекар $5.
Бабилон Л. Ай. Н. Й.: Відділ 433 У.Н.С. $10.
Бруклин, Н. Н.: Василь Балеский $5.
Бофало, Н. Н.: Павло Тупицький $10.
Шарон Спрингс, Н. Н.: Іван Мацаляк $10.
Понкерс, Н. Н.: Др. Любомир Зарицький $5.
Вайт Плейнс, Н. Н.: Р. Лапіка $5.
Елмгурст Л. Ай.: Леопольд Ленчук $5.
Мт. Кіско, Н. Н.: Федір Савчук $5.
Апер Марльборо, Мд.: Михайло Максимів $5.
Кенедивилл, Мд.: Микола Кішеня $4.
Стейт Санаторіюм, Мд.: Др. Олександер Плітас і др. М. Завальняк по $5.
Снов Гілл, Мд.: І. Павлун $5
Спрингфилд, Масс.: Г. Мишин, $5.
Ловелл, Масс.: Панас Нестеченко $5.
Пітсфилд, Масс.: Михайло Дарчук $5.
Шікаго, Ілл.: Павло Бабяк $75. По $5: Олександер Олексин, В. Досковчинський, А. Гацький, Антін Артимович, Павло Павленко.
Мурейвилл, Ілл.: Дмитро Брезвин $5.
Манделайн, Ілл.: Карло і Марія Кануха $10.
Лорейн, Огайо: Українська Православна Церква Пречистої Діви Марії — „на допомогу визвольній боротьбі" $46.50.
Еліда, Огайо: Стефан Гончаренко $5.
Янгставн, Огайо.: Григорій Варгулич $5.
Портсмут, Огайо.: Роман Гулий $10.
Гемтремк, Міш.: Антін Корбяк $5., Володимир Корбяк $10
Орлінс, Міш.: Петро Гуменюк $6.
Адріян, Міш.: Дмитро Гапок $5.
Ансонія, Конн.: В. Пепюк $5
Колчестер, Конн.: І. Витвицький $5.
Гартфорт, Конн.: Василь Грицина $5.
Гаймаркет, Вірдж.: Микола Гіщинський $5., Василь Петеш $5.
Глен Ален, Вірдж.: Павло Ферко $5.
Луісвилл, Кентоки: „На злинку дітям на скитальщині" зложили: По $5: Інж. Гурко, Др. Кассараба; По $3: Др. Цибрівський; По $2: Інж. Катеринюк; По $1.50: Др. Грицеляк і Др. Гацук; По $1: Ш. Шарий, Дутко і Копитко.
Суперіор, Віск.: Роман Віндик $5.
Монтебелло, Каліф.: О. Мазикевич-Рубен $5.
Сістл, Вашингтон: Арсеній Лебедь $5.
Делас Сентер, Айова: Василь Мокрицький $5.
Кентон, Дел.: Іван Левицький $5.
Менчестер, Н. Гемпш.: В. Сердюк $10.
Рутрелн, Вт.: Іван Кінаш — $50.
Вуд, С. Дакота: Віра Ткаченко 5.
Ейткін, Мінн.: Петро Жеребко $5.

По $3.00 зложили: Роман Лесик, Т. Озарчук, Іван Сапсай, Д. Керничний.

По $2.00 зложили: Г. Двигайло, І. Козак, Д. Степас, Я. Яворський, В. Мельник, І. Козак, Ф. Нагай, А. Дига, П. Мартинюк, Н. Забитовський, Петро Мегик, И. Павлунь, И. Шалдевич, Н. Лсочко, А. Матвіїшин, В. Заліпчук, Михайло Драгош, Н. Хомин, М. Болоний.

По $1.00 зложили: Михайло Михайловський, П. Е. Дудко, И. Карпів, П. Панасюк, І. Кавшан, Е. Окопний, Ольга Ковшун, І. Грицишин, Петро Пасій, Іван Зуйко, Павло Машак, Теодор Матраль, И. Юсько, М. Слободян, М. Допілька, Г. Гриб, О. Зенюк, Р. Скочдополь, І. Гнідь, С. Когут, П. Терещук, Іван Шіруй, М. Сенета, В. Вовк, Т. Камінський, Т. Матраль, В. Макашів, Ст. Себер, Дм. Курілець, Вол. Шпирка, Ф. Матвіїшин, Іван Лисенко, Р. Корман, В. Чубатий, М. Поляцковий, Гр. Білобран, М. Майчук, І. Когут, Я. Павлич.

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
101 S. 13th St., Philadelphia, Pa.

У.П.А. АРГУМЕНТОМ В СЕНАТІ

(Закінчення зі стор. 1-шої).

золюцію та дати урядові повновласть на висилку дальших військ до Европи. Крім того, Конгрес повинен ухвалити резолюцію відносно практичної американської допомоги своїм союзникам теж за залізною заслоною.

Під час свідчень проф. Добрянського, що тривали около чверть години, заля переслухань була заповнена сенаторами і представниками преси. Після свідчень поодинокі сенатори, зокрема сен. Коннелі, голова Комітету, сен. Смит з Ню Джерзі, сен. Ноленд з Каліфорнії та сен. Гікенлупер з Айови поставили проф. Добрянському цілий ряд запитів, живо інтересуючись головно Українською Повстанською Армією та українським визвольним рухом взагалі. Опісля поодинокі сенатори гратулювали йому, стверджуючи, що його зізнання були дуже конструктивні та внесли багато для вияснення і позитивного полагодження справи. Сен. Ноленд опісля запросив проф. Добрянського на окрему розмову. Велике заінтересування свідченнями проф. Добрянського виявляли теж численні представники преси, яким додаткові інформації давав співробітник проф. Добрянського, як голови УККомітету, на Вашингтонському терені, Степан Скубик. Вістки про виступ проф. Добрянського в користь урядової резолюції появилися сьогодні майже в усій американській пресі, з Н. И. Таймсом і Гералд Трибюн на чолі.

Нові іміґранти

Українці, що приїзджають стараниям ЗУАДКомітету кораблем „Дженерал Блечфорд" до Ню Йорку 26-го лютого:

Хміль Петро, Анна, Петро, Марія, Чельнакова Антоніна і Валентина, Чуй Теодор і Марія, Канюка Олександер і Віра, Кірик Федор, Ярослава, Ігор, Зенон, Лісіцький Вячеслав, Лоско Максим, Евгенія, Іван, Василь, Микола, Олійник Іван, Велев Микола і Станислава, Зазулин Юрій і Анна, Зеніцкі Анна і Петро, Савчук Едіт, Мельник Адам і Леонтина, Олексин Зігісмунд, Усик Андрій і Лукія, Зарик Олексій, Лідія і Григорій, Опанацук Анна, Андрій і Василь.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ!

ПОДЯКА

Цею дорогою хочу зложити щиру подяку пану T. Jasnowski в Sharpsville, Pa., за його память про мене, як рівнож за ті всі його листовні поради, за запренумерування для мене щоденника „Свобода" і за його безінтересовне старання для мене про виїзд до Америки. Тому, що не маю іншої змоги подякувати йому особисто, те нехай Всевишний благословить його і його рідню багато щастя, добробуту і многих благих літ.

JOE KLUK
10442 — 135th St.
Edmonton, Alta., Canada.

● Один з двох оставших ветеранів з південної конфедерації з Громадянської Війни помер у Плезант Гілл, у стейті Луїзіяна. Його ім'я Роберт Пендлтон Вілсон. Мав 101 років життя.

ТАРЗАН, ч. 2537. Присуд

„Де тайна книжка, яку ти забрав з лябораторії?" — запитався з криком сагот.

„Далеко звідси, у безпечнім місці" — відповів Іннес.

„Магари пустять тебе на волю, коли звернеш ту велику тайну" — сказав сагот.

„Ні!" — відповів завзято Іннес важкою рукою. Тоді головний сагот випхнув різко Іннеса з кімнати переслухань.

„Доки не згодишся віддати книжку" — застогнав сагот . . .

. . . „доти залишишся тут, не знаючи часу, коли тебе покладуть на оцей стіл!"